

Rudeniška kasdienybė

Dar taip nebuvo, kad tiek suvėluočiau išleisti laikraštį. Jau kai kas klausė, ar tik nepalaidojau jo. Laidoti „Černobylio“ dar nesiruošiu. Šių metų laikraštį dabar gausite kas mėnesį iki Naujųjų metų, o ar leisiu jį popierinį, ar persikelsiu į internetą kitais metais – dar nežinau. Manau parašysiu paskutiniame ar priešpaskutiniame „Černobylio“ numeryje.

Nuo 1991 metų leisdamas laikraštį, dar rasdavau lėšų, tačiau šie metai nepateisino jokių mano lūkesčių. Finansiškai galbūt buvo patys prasčiausi per paskutinius dvidešimt metų. Tai tiek apie laikraščio vėlavimą.

Tas pats ir su asociacija „Lietuvos judėjimas „Černobylis“. Kiek buvo pavasarį ir vasarą susitikimų su įvairaus rango valdininkais – niekas nepajuda. Dabar visiems ne tas galvoje. Vieni bijo Rusijos invazijos, kiti perka konservus. Įvykiai Ukrainoje, Sirijoje, Izraelio mūšiai su palestiniečiais tapo pagrindinėmis temomis, nustumiančiomis į šešėlį visas kitas problemas. Netgi 69-osios Hirosimos ir Nagasakio branduolinio bombardavimo metinės praėjo beveik nepastebėtos – vos viena kita žinutė praspūsdavo į internetinę erdvę.

Lietuvoje pagrindinės temos – Rusijos taikomas mais-

to produktų embargas, vežėjų bėdos, kiaulių maras ir Ebolos virusas. Silpniesnių nervų mūsų piliečiai dar dairosi į dangų, laukdami krantinčio Čeliabinsko meteorito dvynio ar tikėdamiesi išvysti ufonautų orlaivį. Kai kas dar ruošia rūsius laukdami Rusijos branduolinės atakos.

Na, o mes visi gyvename po senovei – iš neturto skystą košę virdami paeiliui tyliai iškeliaujame, visam laikui palikdami šią žemelę. Pavasarį ir vasarą buvo girdėti tai viename, tai kitame mieste mirus černobylietį. Anapilin iškeliavo ir visų pažįstamas bei gerbiamas „Černobylio“ asociacijos Pakruojo skyriaus pirmininkas Juozas Dolombauskas. Tebus lengva jam žemelė. Pavasarį taip pat numirė Jurijus Andrejevas, buvęs tarptautinės organizacijos „Černobylio sąjunga“ ir Ukrainos „Černobylio“ sąjungos prezidentas...

Neseniai skambino „Černobylio“ asociacijos vieno rajono skyriaus pirmininkė ir sakė, kad savivaldybė skyrė mikroautobusą vežti černobylicius pasitikrinti sveikatą, tik nežino kur. Norėjau sakyti „į kapines“, bet čia jau juodas humoras... Pasakiau, kad nėra kur, reikia kaip visiems Lietuvos piliečiams pradėti sveikatos patikrinimą nuo savo šeimos gydytojo, nes anksčiau

buvusio „Černobylio“ medicinos centro nebeliko.

Dar balandžio pradžioje su Sveikatos apsaugos ministerijos atstovu spaudai sutariau dėl interviu su buvusiu ministru Vyteniu Povilu Andriukaičiu. Nusiuntęs klausimus, laukiau pusę mėnesio, vėliau paskambinau ir pasiteiravau, kada atsiųs atsakymus, atsakė, kad iki gegužės pirmos dienos. Tačiau taip ir nesulaukiau atsakymų: buvęs ministras nesiteikė atsakyti ir išvyko į Europos Sąjungos Parlamentą. Nežinau, ką jis ten žada veikti, bet sakoma: žuvys ieško kur giliau, o žmonės – kur geriau.

Neįvykusio interviu klausimus perskaitysite 2 puslapyje, nors turėjau vilties, kad kas nors mums rūpimais gydymosi klausimais paaiškės ar bent jau suteiks vilties, kad mūsų gydymo reikalai pajudės iš mirties taško. Vėliau bandysiu pakalbinti naująją sveikatos apsaugos ministrę, kuri vos tapusi ministre ėmė propaguoti eutanaziją. Gal ir teisingai, nes toks gydymas, koks yra dabar... Ko gero, eutanazija būtų pati veiksmingiausia priemonė nuo visų ligų, kyšių ir sunkiausios ligos – gyvenimo.

Vis dėlto dabar dar reikėtų mums pasidžiaugti auksiniu rudeniu, paskutine šiluma ir kuo rečiau prisiminti artėjantį šildymo sezoną...

Kęstutis Kazlauskas

Mūsų atminčiai liks ažuolai

Nuotr. iš Pakruojo rajono laikraščio „Auksinė varpa“ (2014 05 31, nr. 43)

Gegužės 27 dieną nustojo plakusi Pakruojo rajono černobylicių draugijos pirmininko Juozo Dolombausko širdis.

Sveikata ir jėgos Juozą apleido pamažu – kaip ne vieną mūsų likimo draugą, daugiau nei prieš ketvirtį amžiaus gavusį nepamatuotas dozes radiacijos ten, kur negalėjome nuvažiuoti. Jau gulėdamas ligos patale, daugybę kartų pirmininkas klausė: „Už ką man tokia bausmė?“ Tačiau nepaisydamas visko toliau rūpinosi ne tiek savimi, kiek kitais, reikalingais pagalbą ar paguodos...

Toks jis buvo: nuoširdus, jautrus, draugiškas ir pasiry-

žęs, visiems padėti. Tam tikslui daugiau nei prieš 20 metų kūrė Pakruojyje černobylicių draugiją ir neatsisakė jai vadovauti ligi paskutinio savo atodūso.

Net sunkiai sirgdamas, Juozas rūpinosi, ar vyksta mūsų susitikimai, ar nenudžiūvo raseiniškių dovanota pušėlė prie paminklo „Černobylio aukoms atminti“, ar niekas nelaužo Linkuvos parke černobylicių pasodinto ažuolyno... Gal dėl to jis taip anksti ir pražilo, kad viskuo rūpino iš širdies.

Nesame matę jo supykusio... Nesame girdėję kalbant pakeltu tonu... Niekuo gyvu nepatikėtume, kad yra žmonių, kuriems Juozas būtų padaręs ką nors bloga...

Vakar mūsų pirmininką priglaudė gimtoji Klovainių žemė, nors jam tebuvo 62-eji. Laimė, kad su mylima žmona Janina suspėjo užauginti sūnų Jurą ir dukrą Jurgą, tik džiaugtis pirmuoju anūkeliu jam teko nelabai ilgai.

Skaudančiomis širdimis tariame Tau, Juozai, paskutinį SUDIE, liūdėdami su Tavo šeima bei visais Tave mylėjusiais žmonėmis.

Pakruojo rajono černobyliciai

*Jus palietė tamsa ranka vėsia,
Dabar jokia užuojauta neguodžia,
Nebent viltis, kad neišnyks dvasia,
Kad liks darbai, sumanymai ir žodžiai...*

Netikėtai mirus Juozui DOLOMBAUSKUI, nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius. Asociacijos „Lietuvos judėjimas „Černobylis“ tarybos nariai

Netikėtai mirus JUOZUI DOLOMBAUSKUI, nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius. „Lietuvos judėjimo „Černobylis“ Prienų komiteto nariai

Mes visi bejėgiai prieš lemtį ir mirtį... Mirus Pakruojo černobylicių skyriaus pirmininkui JUOZUI DOLOMBAUSKUI, nuoširdžiai užjaučiame žmoną Janiną, dukrą Jurgą, sūnų Jurą ir visus artimuosius bei Pakruojo černobylicius.

Raseinių černobyliciai

Neįvykęs interviu

Pateikiame interviu klausimus, į kuriuos nesulaukėme Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro Vytenio Povilo Andriukaičio atsakymų.

Artėjant 28-osioms Černobylio katastrofos minėjimo metinėms, laikraščio „Černobylietis“ redaktorius Kęstutis Kazlauskas „kalbėjosi“ su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministru Vyteniu Povilu Andriukaičiu, pateikdamas gerbiama ministrai dažniausiai laikraščio skaitytojų užduodamus redakcijai klausimus, susijusius su sveikatos priežiūra ir gydymusi asmenų, iš Lietuvos pasiųstų likviduoti Černobylio AE avarijos pasekmes. Jūsų dėmesiui pateikiame „interview“ su ministru Vyteniu Povilu Andriukaičiu.

1. Gerbiamas ministre, panaikinus „Černobylio“ medicinos centrą buvusioje Sapiegos ligoninėje (kurios veikla nebuvo patenkinti ir patys Lietuvos černobyliciai), černobyliciai atsidūrė visiškoje nežinomybėje, nes, kasmet norėdami profilaktiškai pasitikrinti sveikatą, pas vieną specialistą turi laukti du mėnesius, pas kitą keturis ir t. t. Kasmetinis profilaktinis sveikatos pasitikrinimas tampa utopija, nes dirbančio černobylicio niekas pusmetį neišleidinės iš darbo, o bedarbiai ar invalidai nelabai turi už ką važinėti. Didžioji dalis černobylicių beveik niekada nesi-lanko pas gydytojus, o tie kurie norėtų – turi praeiti kryžiaus kelius. Šį reikalą puikiai yra išsprendę mūsų kaimynai latviai: Paulo Stradinio vardo universitetinėje ligoninėje yra įsteigtas Latvijos „Černobylio“ medicinos centras su 12 gydytojų etatu, kurie atvykęs černobylicius sugeba visapusiškai patikrinti per vieną ar dvi dienas ir jei-gu reikia, iš karto gali nukreipti konsultacijoms pas P. Stradinio ligoninės specialistus. Asociacijos „Lietuvos judėjimas „Černobyliis“ aktyvas jau daugelį metų bandė rasti išeitį iš susidariusios padėties, bet dėl didelės ministrų kaitos bei ekonominės ir politinės situacijos šis klausimas nepajudėjo iš mirties taško. Kokią būtų galima rasti išeitį, Jūsų nuomone, šiuo klausimu?

Atsakymo nėra.

2. Iki 2000 metų Černobylio AE avarijos padarinių lik-

viduotojai gaudavo nemokamus vaistus ir galėdavo kartą per metus pasinaudoti sanatoriniu ir kurortiniu gydymu. Po to be jokio pagrindo apkaltinus černobylicius, kad jie prekiauja turguose vaistais (keisčiau ir nesugalvosi), nemokamų vaistų gavimas buvo panaikintas, o sanatorinis ir kurortinis gydymas perkeltas ant savivaldybių pečių, pataisant Vyriausybės nutarimą Nr. 198, kad savivaldybės ne turi, o gali apmokėti černobylicio sanatorinį ir kurortinį gydymą. Dabar vaistai, net ir kompensuojamieji, černobyliciams tapo beveik neįperkama, o apie sanatorinį gydymą dauguma gali tik pasvajoti. Daugelyje ES šalių paprasti piliečiai, gaunantys mažas pajamas ar tapę bedarbiais, gauna vaistus ir gydymą nemokamai. Ar įmanomi tam tikri pokyčiai ir Lietuvos černobylicių atžvilgiu?

Atsakymo nėra.

3. Dauguma černobylicių skundžiasi, kad be pinigų Lietuvoje neįmanoma gydytis. Mokėk visiems – nuo slaugės iki profesoriaus. Kai kurios sumos verčia ir pašiurpti. Vienas „Černobylicio“ skaitytojas klausia: „Jei-gu mes visi esame socialiai apdrausti ir mums priklauso nemokamas gydymas, gal būtų galima tuos draudimo pinigus gauti grynaisiais ir pačiam susimokėti, kad nesi-jaustum nejaukiai neturėdamas pinigų?“ Kitas černobylietis siūlo, kad gal būtų galima vietoj grynųjų pinigų gauti ką nors panašaus į čekių knygelę, kuria galėtum atsiskaityti už operacijas ar gydymą. Tada esą nebūtum reketuojamas kažką nupirkti ar sumokėti, o Ligonijų kasos galėtų matyti, kam, už ką ir kiek buvo sumokėta. O gal čia klausimai iš fantastikos srities?

Atsakymo nėra.

4. Daug černobylicių domisi dantų protezavimu. Pagal dabar galiojančią tvarką jie turi 50 procentų nuolaidą dantims protezuoti, tačiau, mūsų turimais duomenimis, tik dešimtadalis černobylicių Lietuvoje turi darbą, likusieji yra arba invalidai, arba bedarbiai, arba pensininkai. Dabar Lietuvoje, neskaitant mirusiųjų ir išvykusių iš Lietuvos, yra mažiau nei 4 tūkstančiai likviduotojų, kurių amžiaus vidurkis yra 55–56

metai. Skaitytojai klausia, kokia būtų galimybė černobyliciams gauti šimtaprocentinę nuolaidą dantims protezuoti?

Atsakymo nėra.

5. Keli „Černobylicio“ skaitytojai klausia (galbūt ironizuodami), kodėl buvo panaikinta onkologo specialybė, nes dabar, anot jų, esą neįmanoma susigaudyti, ar tas gydytojas yra bendrosios praktikos, ar onkologas, ar visų galų žinovas?

Atsakymo nėra.

6. Po Černobylio katastrofos praėjo jau 28 metai. Vaisiai, gimę černobylicių šeimos po jų tėvų dalyvavimo avarijos pasekmių likvidavimo darbuose, tapo pilnamečiais. Anksčiau Santariškėse buvo Vaikų „Černobylio“ medicinos centras, kuris rinko duomenis apie vaikus, gimusius Lietuvoje, ir teikė jiems medicininę pagalbą. Skaitytojai teiraujasi, ar Sveikatos apsaugos ministerija turi kokią nors viziją ar planą, kam priskirti šiuos dabar jau suaugusius černobylicius vaikus: černobyliciams, papras-tiems piliečiams ar atskirai rizikos grupei?

Atsakymo nėra.

7. Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje turėtų būti per 8–10 tūkstančių gyvų ir niekur neišvykusių Černobylio AE avarijos pasekmių likvidavimo darbų dalyvių. Skaitytojai domisi, ar būtų realu šioms valstybėms kreiptis į Europos Sąjungą dėl paramos nemokamiems vaistams, sanatoriniam gydymui, dėl pensinio amžiaus sutrumpinimo černobyliciams. Juk palyginus su 500 milijonų ES gyventojų, kuriuos gelbėjo šie žmonės, tai yra lašas jūroje. O čia kartais sąžiningai, kartais apsimestinai aiškina, kad pinigų nėra. Gal laukia, kol išmirsime?.. Ką galėtumėte atsakyti šioms klausėjams?

Atsakymo nėra.

Dėkojame gerbiama ministrai už „interview“. Laikraščio „Černobylietis“ skaitytojų vardu linkime Jums sveikatos, sėkmės darbuose ir sveikiname su naujomis eurokomisaro, atsakingo už sveikatos apsaugą ir maisto saugą, pareigomis.

„Kalbėjosi“ Kęstutis Kazlauskas

Susitikimas LR Seime

Antanas Turčinai (kairėje) ir Pranas Paškevičius susitikimo metu.

Šių metų birželio 17 dieną asociacijos „Lietuvos judėjimo „Černobyliis“ (LJČ) vadovai Pranas Paškevičius ir Antanas Turčinai Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos komiteto pirmininkės Dangutės Mikutienės kvietimu dalyvavo posėdyje, kuriame aptarė įvairias černobyliciams kylančias problemas ir taikomas socialines garantijas.

Posėdyje taip pat dalyvavo Seimo Pirmininkės pirmasis pavaduotojas Vydas Gedvilas, Biudžeto ir finansų komiteto narys Raimundas Markauskas, Lietuvos Ministro Pirmininko patarėjas Audrius Misevičius bei fondo „Mūsų krantas“ vadovai.

Diskusijos metu LJČ atstovai pateikė pasiūlymą Lietuvos Respublikos Seimui priimti „Asmenų, nukentėjusių nuo Černobylio AE avarijos, ir asmenų, dalyvavusių likviduojant Černobylio AE avarijos padarinius, socialinės apsaugos“ įstatymą, analogišką priimtam Latvijos Respublikoje, kuriame būtų atspindėtos visos černobylicių sveikatos ir socialinės problemos bei numatyti jų sprendimo būdai. Mūsų atstovai pasiūlė ir alternatyvų sprendimą – LR įstatymų pakeitimų paketą:

1. Suvienodinti „Asmenų, nukentėjusių nuo 1939 – 1990 metų okupacijų...“ įstatyme visų kategorijų nuken-

tėjusiųjų socialines garantijas. Kad nebūtų jame „labiau“ ir „mažiau“ nukentėjusiųjų, o būtų visi lygūs.

2. Atsižvelgiant į pakitusį Lietuvoje vidutinį atlyginimą, nuo socialinių įmokų taikymo pradžios indeksuoti černobyliciams socialines išmokas.

3. Sukurti černobylicių ir jų palikuonių valstybinį registrą ir kaip atskirai rizikos grupei taikyti monitoringą visose sveikatos priežiūros įstaigose (įskaitant procedūras ir gydymą).

Seimo nariai, eilinį kartą – kaip visada – mandagiai iš-klausė černobylicių bėdas, „padejavo“ dėl pinigų stokos valstybėje, „patarė“ sulaukti naujojo sveikatos apsaugos ministro paskyrimo ir tuomet visiems klausimams nagrinėti sukurti iniciatyvinę grupę bei numatyti jai konkrečias užduotis.

Dar buvo pasiūlyta vietoje „valstybinio černobylicių registro“ įsteigti „černobylicių reikalų kabinetą“, tačiau niekas iki galo taip ir nesu-prato, kas jį įsteigs, prie ko-kios valstybinės ar privačios įstaigos jis bus įkurtas ir ką konkrečiai veiks.

Taigi lauksime toliau gra-žių ir malonių mūsų valdžios iniciatyvų, o naująjį sveikatos apsaugos ministrą būtinai ap-lankysime!

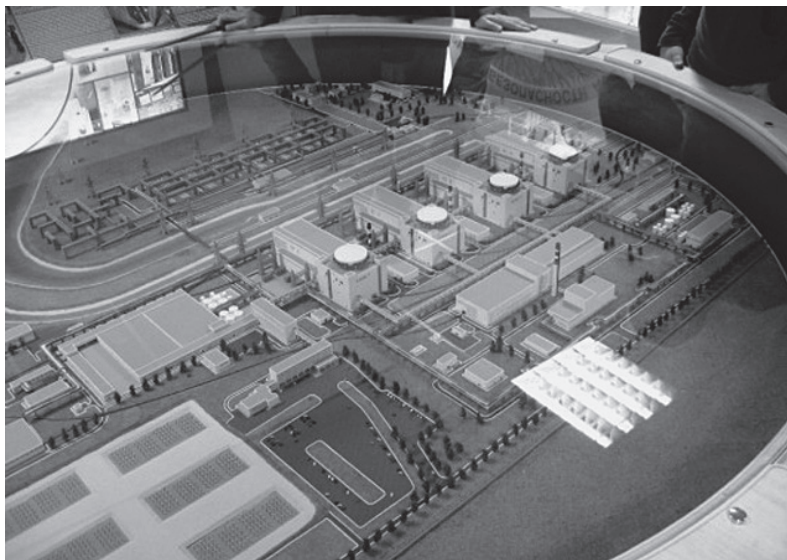
LJČ pirmininkas
Pranas Paškevičius

Astravo atominė kelia vis daugiau klaustukų

Nepalankus ESPOO sprendimas

Lietuvos žaliųjų partija sveikina ESPOO šalių susitikimo, įvykusio Ženevoje, sprendimą, jog Baltarusija, vystydama atominės elektrinės projektą Astravo aikštelėje, pažeidė ESPOO konvenciją. Susitikime numatyta, kad vyks tolimesnė šio klausimo analizė ESPOO konvencijos Įgyvendinimo komitete, taip pat pasiūlyta Baltarusijai pakviesti Tarptautinę atominės energetikos agentūros (TATENA) aikštelių vertinimo komisiją.

Astravo AE maketas

Pasak Lietuvos žaliųjų partijos pirmininko, Seimo nario Lino Balsio, šis sprendimas, prie kurio savo pastangomis aktyviai prisidėjo Baltarusijos režimo opozicija, kurios veiksmus Lietuvos žaliųjų partija nuosekliai remia, taip pat šiuo klausimu vieninga Europos Sąjungos pozicija, Europos Komisijos parama ir ES šalių balsai, yra nedidelė, tačiau – pergalė ne tik Lietuvai bet ir visai Europai.

„Tai labai svarbus sprendimas, įgalinsiantis dar labiau atkreipti tarptautinės bendruomenės dėmesį į visai Europai pavojingą, prie pat Lietuvos sienos Astrave vystomą

Baltarusijos ir Rusijos atominį projektą. Tačiau tai – tik nedidelė pergalė. Raginu Lietuvos Vyriausybę ir Prezidentūrą imtis kuo aktyvesnių diplomatinio veiksmų bei politinio spaudimo, kad Astravo atominis projektas būtų sustabdytas. Lietuva pačiu aukščiausiu lygiu turi atvirai pradėti kalbėti ne apie Astravo AE branduolinį saugumą, kurio neįmanoma užtikrinti, o aiškiai pareikalauti, jog statybos būtų visiškai nutrauktos. Taip pat raginu Lietuvos valdžią galų gale pradėti gerbti Lietuvos žmonių valią ir viešai paskelbti apie Visagino AE projekto nutraukimą. Bal-

tijos šalių regionas gali ir turi tapti nebranduolinės energetikos regionu, plėtojančiu daug perspektyvesnę ir saugesnę atsinaujinančių išteklių energetiką“, – sakė L. Balsys.

Savo atominės naudingumu abejoja patys baltarusiai

Baltarusijos atominė elektrinė, statoma su Lietuva besiribojančiame Astravo rajone, bus nesaugi ir nepelninga, be to, ji nesumažins šalies priklausomybės nuo žaliavų tiekimo iš Rusijos. Tokia nuomonė dominavo susitikime Baltarusijoje prie apskritojo stalo „Baltarusijos energetinis saugumas“, kuri surengė

kampanija „Sakyk tiesą“, praneša „Naviny.by“.

Kaip pareiškė ekonomikos apžvalgininkė Tatjana Manionok, dėl Baltarusijos AE projekto pagrįstumo abejoja net valdininkai. Anot ekspertės, dar prieš kelerius metus valdininkai sakė: „Kam mums atominė jėgainė, jeigu galima šiuos pinigus investuoti į turimų energijos šaltinių modernizavimą?“

T. Manionok taip pat abejoja, ar Baltarusija įstengs grąžinti Rusijai 10 milijardų dolerių kreditą AE statyti, turint omenyje dabartinę ekonominę situaciją. Be to, pasak jos, bus labai sunku eksportuoti elektros energiją, kuri bus gaminama šioje jėgainėje. „Nesureguliuota poveikio aplinkai vertinimo problema su Lietuva. Europa nepriims tokios energijos, kuri neatitinka

tarptautinių standartų“, – sakė apžvalgininkė.

Baltarusijos žaliųjų partijos pirmininkas Dmitrijus Kučiukas atkreipė dėmesį į neigiamą AE poveikį vietos gyventojų sveikatai. „Pastačius bet kokią atominę jėgainę, padaugėja onkologinių susirgimų. Nė viena technologija neužtikrina visiško saugumo gyventojams“, – pareiškė jis.

Žaliųjų lyderis nepritaria nuomonei, kad AE padarys Baltarusiją mažiau priklausomą nuo Rusijos. Urano kuro tiekimas jėgainei vis tiek bus Rusijos prerogatyva, o pakeisti tiekėjo bus neįmanoma nei techniniu, nei teisiniu požiūriu, paaikšino D. Kučiukas. Diskusijos dalyviai konstatavo, kad potencialus Baltarusijos AE projekto pelningumas labai abejotinas.

Parengė Jonas Baltakis

Protestai prieš Astravo atominę elektrinę

Černobylio zonoje paukščiai prisitaikė prie radiacijos

Minint 28-ąsias Černobylio avarijos metines įdomu patyrinti, kokią poveikį ši ekologinė katastrofa turėjo toje vietovėje gyvenantiems gyvūnams. Pasirodo paukščiai, gyvenantys uždaroje zonoje aplink Černobylį, ne tik prisitaikė prie ilgalaikio radiacijos poveikio – tikėtina, jog ši radiacija jiems netgi yra naudinga.

Didžiausias ekologinis eksperimentas

Ekologai nustatė, jog laukiniai gyvūnai prisitaikė prie jonizuojančios radiacijos, pasisklidusios vietovėje po didžiausios istorijoje atominėje elektrinėje įvykusios katastrofos. Neigiamą radiacijos poveikį stipriausiai jaučia tie paukščiai, kurie gamina daugiausiai feomelanino, raudonose plunksnose randamo pigmento, teigė tyrėjai.

„Ankstesni laukinių gyvūnų tyrimai Černobylyje parodė, jog ilgalaikė radiacija mažina antioksidantų kiekį ir pa-

didina oksidacijos žalą. Mūsų gauti duomenys teigia priešingai – didėjant radiacijos lygiui aplinkoje, antioksidantų kiekiai organizmuose didėja“, – sakė dr. Ismaelis Galvanas iš Ispanijos nacionalinės mokslo tarybos.

Černobylio avarijos, įvykusios 1986 m. balandžio 26 d., padariniai ir poveikis aplinkai buvo katastrofiški. Teritorija net ir praėjus 28 metams tebėra smarkiai užteršta radiacija ir todėl neprieinama visuomenei. Pats regionas tuo tarpu netyčiomis tapo vienu didžiausių ekologinių eksperimentų – vieta studijuoti radiacijos poveikį florai ir faunai.

Esant didesniam radiacijos lygiui – geresnė sveikatos būklė

Tyrėjai Černobylio uždaroje zonoje ir už jos ribų vartakliniais tinklais pagavo 152 paukščius, priklausančius 16 skirtingų rūšių. Mokslininkai kiekvienoje vietovėje matavo

radiacijos lygį ir paėmė visų tirtų paukščių plunksnų bei kraujo mėginius. Jie taip pat matavo glutathiono, vieno svarbiausių augalų, gyvūnų ir grybų antioksidantų, koncentraciją, radiacijos žalą DNR bei melanino pigmentų kiekius plunksnose.

Melaninai yra dažniausiai pasitaikantys pigmentai gyvūnuose. Tačiau vieno iš jų, feomelanino, lemiančio raudoną spalvą, gamybai sunaudojami dideli antioksidantų kiekiai. Dėl šios priežasties gyvūnai, kurių organizmai gamina daug feomelanino, yra gerokai labiau neigiamai veikiami radiacijos. Iširtos šios rūšys: paprastoji medšarkė, didžioji zylė, šelmeninė kregždė, žalioji pečialinda, juodagalvė devynbalsė, rudoji devynbalsė, raiboji devynbalsė, miškinis kalviukas, kikelis, svilikas, amalinis strazdas, strazdas giesmininkas, juodasis strazdas, dūminė raudonuodegė, liepsnelė ir lakštinalgala.

Radiacija tirtose vietovėse svyravo nuo 0,02 iki 92,90 mSv per valandą. Tyrimas atskleidė, jog esant didesniam radiacijos lygiui, paukščių sveikatos būklė gerėjo ir antioksidanto glutathiono kiekiai buvo didesni, o radiacijos sukelta žala DNR buvo mažesnė. Tai vienas pirmųjų pritaikymo prie aukštų radiacijos lygių gyvūnuose įrodymų.

Tik tų paukščių, kurie gamina didesnius feomelanino kiekius, būklė buvo prastesnė. „Šie atradimai yra svar-

būs, nes jie mums daug pasako apie skirtingų rūšių gebėjimą prisitaikyti prie milžiniškų aplinkos pokyčių, ar tai būtų Černobylys, ar Fukušima“, – sakė I. Galvanas.

Jonizuojanti radiacija pažeidžia organizmo ląsteles, skatindama laisvųjų radikalų, toksiškų molekulių gamybą ląstelių viduje. Žinoma, jog apšvitinimas nedideliais radiacijos kiekiais padidina organizmo atsparumą didesnėms radiacijos dozėms.

GRYNAS.lt

Jungtinių Tautų neįgalumo teisių konvencija serga Lietuvoje...

Neįgaliųjų teisių konvencijos fakultatyvus protokolai

Valstybės, šio Protokolo Šalys, susitarė:

1 straipsnis

1. Valstybė, šio Protokolo Šalis, (toliau – Šalis) pripažįsta Neįgaliųjų teisių komiteto (toliau – Komitetas) kompetenciją gauti ir svarstyti jo jurisdikcijai priskirtų asmenų ar jų grupių (jų vardu) pateiktus pranešimus, kuriuose teigiama, kad šie asmenys tapo tos Šalies padaryto šios Konvencijos nuostatų pažeidimo aukomis.

2. Pranešimai, susiję su valstybe, šios Konvencijos Šalimi, kuri nėra šio Protokolo Šalis, Komitetui nesiunčiami.

2 straipsnis

Komitetas pripažįsta pranešimą nepriimtiniu, jeigu:

a) pranešimas yra anoniminis;

b) pranešimu piktnaudžiauta tokių pranešimų pateikimo teise arba jis yra nesuderinamas su šios Konvencijos nuostatomis;

c) Komitetas jau yra išnagrinėjęs tokį pat klausimą arba šis klausimas yra ar buvo nagrinėjamas pagal kitokią tarptautinio tyrimo ar sureguliuavimo procedūrą;

d) nebuvo panaudotos visos prieinamos vidaus teisinės gynybos priemonės. Ši taisyklė netaikoma, jeigu tokių priemonių taikymas yra nepagrįstai uždelstas ar negalima tikėtis jų veiksmingo rezultato;

e) jis yra akivaizdžiai nepagrįstas ar nepakankamai motyvuotas; arba kai

f) faktai, kurie yra pranešimo dalykas, atsirado iki šio Protokolo įsigaliojimo atitinkamai Šaliai dienos, nebent tokie faktai tęsėsi po tos dienos.

3 straipsnis

Pagal šio Protokolo 2 straipsnio nuostatas Komitetas konfidencialiai praneša Šaliai apie visus jam pateiktus pranešimus. Per šešis mėnesius valstybė, kuri buvo informuota, pateikia Komitetui rašytinius paaiškinimus ar pareiškimus, kuriais patikslinamas klausimas, ir gynybos priemonės (jeigu tokių yra numatyta), kurių galbūt ėmėsi ta valstybė.

4 straipsnis

1. Bet kuriuo metu po pranešimo gavimo ir prieš priimdami sprendimą dėl esmės, Komitetas gali perduoti suinteresuotai Šaliai skubiai svar-

tyti prašymą, kad Šalis imtųsi tokių laikinųjų priemonių, kurių gali prireikti, kad būtų išvengta galimos nepataisomos žalos tariamo pažeidimo aukai ar aukoms.

2. Jeigu Komitetas pasinaudoja savo diskrecija pagal šio straipsnio 1 dalį, tai nereikia, kad jis priėmė sprendimą dėl pranešimo priimtumo ar esmės.

5 straipsnis

Komitetas nagrinėja pagal šį Protokolą gautus pranešimus uždareame posėdyje. Išnagrinėjęs pranešimą, Komitetas siunčia savo siūlymus ir rekomendacijas, jei tokių būtų, atitinkamai Šaliai ir pranešimą pateikusiam asmeniui.

6 straipsnis

1. Jeigu Komitetas gauna patikimos informacijos, kurioje nurodoma, kad Šalis šiurkščiai ar sistemingai pažeidžia šioje Konvencijoje įtvirtintas teises, Komitetas pasiūlo šiai Šaliai bendradarbiauti tiriant tokią informaciją ir šiuo tikslu pateikti pastabas dėl tokios informacijos.

2. Atsižvelgęs į atitinkamos Šalies pateiktas pastabas, jeigu ji tokių pateikė, taip pat į visą kitą jo turimą patikimą informaciją, Komitetas gali pavesti vienam ar keliems savo nariams atlikti tyrimą ir skubiai pateikti Komitetui ataskaitą šiuo klausimu. Pateisinamais atvejais ir jeigu Šalis sutinka, tyrimo tikslais gali būti apsilankyta jos teritorijoje.

3. Išnagrinėjęs tokio tyrimo išvadas, Komitetas siunčia šias išvadas atitinkamai Šaliai kartu su visomis pastabomis ir rekomendacijomis.

4. Atitinkama Šalis pateikia savo pastabas Komitetui per šešis mėnesius nuo Komiteto atsiųstų išvadų, pastabų ir rekomendacijų gavimo dienos.

5. Toks tyrimas atliekamas konfidencialiai ir visais procedūros etapais siekiama, kad Šalis bendradarbiautų.

7 straipsnis

1. Komitetas gali pasiūlyti atitinkamai Šaliai į savo ataskaitą pagal Konvencijos 35 straipsnį įtraukti duomenis apie visas priemones, kurių buvo imtasi dėl pagal šio Protokolo 6 straipsnį atliekamo tyrimo.

2. Prireikus Komitetas gali, pasibaigus 6 straipsnio 4 dalyje nustatytam šešių mėnesių terminui, pasiūlyti atitinkamai Šaliai pateikti jam informaciją apie priemones, kurių ši Šalis ėmėsi dėl tokio tyrimo.

8 straipsnis

Kiekviena Šalis, pasirašydama ar ratifikuodama šį Protokolą ar prie jo prisijungdama, gali paskelbti, kad šio Protokolo 6 ir 7 straipsniuose nustatytos Komiteto kompetencijos nepripažįsta.

9 straipsnis

Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius yra šio Protokolo depozitaras.

10 straipsnis

Konvenciją pasirašiusios valstybės ir regioninės integracijos organizacijos šį Protokolą gali pasirašyti Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke nuo 2007 m. kovo 30 d.

11 straipsnis

Protokolas turi būti ratifikuotas Konvenciją ratifikavusių ar prie jos prisijungusių valstybių, kurios pasirašė šį Protokolą. Jis turi būti oficialiai patvirtintas Konvenciją oficialiai patvirtinusių ar prie jos prisijungusių regioninių integracijos organizacijų, kurios pasirašė šį Protokolą. Prie šio Protokolo gali prisijungti bet kuri Konvenciją ratifikavusi, oficialiai patvirtinusi ar prie jos prisijungusi ir šio Protokolo nepasirašiusi valstybė ar regioninė integracijos organizacija.

12 straipsnis

1. Regioninė integracijos organizacija – konkretaus regiono suverenios valstybės įkurta organizacija, kuriai jos valstybės narės perdavė kompetenciją šios Konvencijos ir šio Protokolo reglamentuojamais klausimais. Tokios organizacijos savo oficialaus patvirtinimo ar ratifikavimo dokumentuose paskelbia savo kompetencijos šios Konvencijos ir šio Protokolo reglamentuojamais klausimais mastą. Vėliau jos praneša depozitarui apie visus esminius jų kompetencijos masto pasikeitimus.

2. Šiame Protokole vartojama sąvoka „Šalys“ apima ir tokias organizacijas pagal jų kompetenciją.

3. Visi regioninės integracijos organizacijos deponuoti dokumentai pagal 13 straipsnio 1 dalį ir 15 straipsnio 2 dalį neįskaičiuojami.

4. Regioninės integracijos organizacijos savo kompetencijos srityse gali pasinaudoti savo teise balsuoti Šalių konferencijos posėdyje, ir jos turi tiek balsų, kiek jų valstybių narių yra šio Protokolo Šalys. Tokia organizacija negali pasinaudoti savo teise

balsuoti, jeigu kuri nors iš jos valstybių narių pasinaudoja tokia savo teise, ir atvirkščiai.

13 straipsnis

1. Įsigaliojus šiai Konvencijai, šis Protokolas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo dešimto ratifikavimo ar prisijungimo dokumento deponavimo dienos.

2. Kiekvienai šį Protokolą ratifikuojančiai, oficialiai patvirtinančiai ar prie jo prisijungiančiai valstybei ar regioninei integracijos organizacijai po to, kai yra deponuojamas dešimtas toks dokumentas, šis Protokolas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai valstybė ar organizacija deponuoja tokį savo dokumentą.

14 straipsnis

1. Neleidžiama daryti su šio Protokolo objektu ir tikslu nesuderinamų išlygų.

2. Padarytas išlygas galima bet kuriuo metu atšaukti.

15 straipsnis

1. Bet kuri Šalis gali siūlyti šio Protokolo pakeitimus ir teikti juos Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Generalinis Sekretorius praneša Šalims apie visus pasiūlytus pakeitimus, prašydamas jam pranešti, ar jos pritaria, kad būtų sušaukta Šalių konferencija tokiems pasiūlymams apsvarstyti ir sprendimams dėl jų priimti. Jeigu per keturis mėnesius nuo tokio pranešimo dienos bent vienas trečdalis Šalių pageidauja sušaukti tokią konferenciją, Generalinis Sekretorius sušaukia šią Jungtinių Tautų globojamą konferenciją. Visus pakeitimus, už kuriuos balsavo dviejų treč-

dalių konferencijoje dalyvavusių ir balsavusių Šalių dauguma, Generalinis Sekretorius teikia tvirtinti Generalinei Asamblėjai, o vėliau – priimti visoms Šalims.

2. Šio straipsnio 1 dalies nustatyta tvarka priimtas ir patvirtintas pakeitimas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai deponuotų priėmimo dokumentų skaičius pasiekia du trečdalius visų valstybių, kurios pakeitimo priėmimo dieną yra Šalys, skaičiaus. Nuo tada pakeitimas kiekvienai atskirai Šaliai įsigalioja trisdešimtą dieną nuo jos pačios priėmimo dokumento deponavimo dienos. Pakeitimas yra privalomas tik toms Šalims, kurios jį priėmė.

16 straipsnis

Šalis gali denonsuoti šį Protokolą, raštu pranešusi apie tai Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Denonsavimas įsigalioja praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna tokį pranešimą.

17 straipsnis

Šio Protokolo parengtas tekstas turi būti prieinamų formų.

18 straipsnis

Šio Protokolo tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti atitinkamų Vyriausybių tinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

Tęsinys kitame numeryje.

**VšĮ „DALAS“ vadovas
Algirdas Ašmontas**

**Netikėtai mirus JUOZUI DOLOMBAUSKUI, užuojauta šeimos nariams ir jį pažinojusiems žmonėms.
Netekome puikaus žmogaus.**

*VšĮ „DALAS“ vadovas,
Černobylio AE avarijos padarinių likviduotojas
Algirdas Ašmontas*

**Mirtis – tai slenkstis, bet ne pabaiga,
Brangiausi žmonės eina ir palieka...
Tačiau nuo jų nusidriekia šviesa,
Ir atmintų gyvi išlieka.**

**Netikėtai mirus Juozui Dolombauskui, nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.
Laikraščio „Černobylietis“ redakcija**

Dėl ilgamečio pirmininko Juozo Dolombauskio mirties žmoną, vaikus ir visus artimuosius nuoširdžiai užjaučia ir stiprybės linki Pakruojos černobyliciai

Lenkija apsisprendė – ji statys atominę elektrinę

Nebaigtos atominės elektrinės „Żarnowiec“ vaizdas. Nuotr. Micha Kotas

„Energetikos koncernai „Enea“, „Tauron“, „PGE“ ir vario gamybos gigantas „KGHM“ pasirašė akcininkų sutartį, kuri yra dar vienas žingsnis link pirmosios Lenkijoje atominės elektrinės statybos“, – rašo Tomašas Prusekas portale „Wyborcza.biz“.

Sutartis pasirašyta rugsėjo 3 dieną Krynicoje vykstančio XXIV ekonomikos forumo metu. Tai preliminarinio bendrovių susitarimo, kuris leido derėtis dėl sutarties sąlygų, įgyvendinimas. Dabar vienintelė formali kliūtis sandoriui užbaigti – gauti Konkurencijos ir vartotojų teisių apsaugos tarnybos sutikimą.

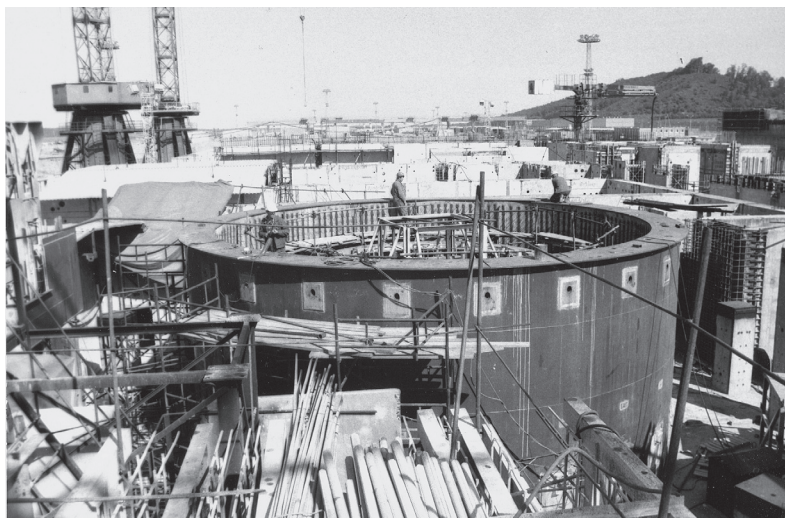
Bendrovės susitarė, kaip per ateinančius trejus metus finansuos darbus, susijusius su pirmosios atominės elektrinės statyba. „Enea“, „Tauron“ ir „KGHM“ turės po 10 proc. bendrovės „PGE EJ1“ akcijų ir tokiu santykiu prisidės prie

finansavimo (70 proc. akcijų turės valstybinė energetikos bendrovė „PGE“, tad jai teks svarbiausias vaidmuo statant elektrinę). Per trejus metus jos turi pasirinkti strateginį partnerį, technikos ir kuro tiekėją, taip pat ir investuotoją. Pasakiauota, kad šiuo laikotarpiu bendrosios išlaidos sudarys vieną milijardą zlotų.

Tačiau tai tik pradžia. Teks pakloti kur kas didesnes sumas, kadangi numatomos sąnaudos atominės elektrinės statybos programai įgyvendinti yra 40–60 mlrd. zlotų. Jeigu viskas vyks pagal planą, tai energija iš suskaldyto atomo lenkų namus pasieks apie 2024 metus. Investavimas į kitus pirmosios atominės elektrinės blokus truks iki 2030 metų. Dar po penkerių metų turi būti pastatyta kita elektrinė. Abi jos teks 6000 MW galia. Palyginimui, šiuo metu Lenkijos elektrinių tiekama galia yra apie 38 000 MW.

Statybų darbai. 1984 spalio

Darbai prie 1-ojo bloko. 1989 birželis. Nuotr. Stanisław Wiesiołowski

Kol kas neaišku, kur elektrinė bus statoma. Ekspertų vertinimu geriausia vieta jai būtų prie Żarnowieco ežero (Pamario vaivadija, Krokovo ir Gnievino apskritys prie Baltijos jūros). Valstybinė energetikos bendrovė „PGE“ prieš keletą metų ten jau nupirko 113 hektarų žemės.

Priminsime, kad Żarnowieco atominė elektrinė 1982–1990 metais jau buvo statoma. Joje buvo numatyta įrengti keturis energetinius blokus su WWR-440 tipo reaktoriais, projektuotais SSSR, kurių bendra galia – 1600 MW. Tačiau po 1989 metų pasikeitus šalies ekonominei padėčiai ir stiprėjant aktyvistų bei gyventojų protestams, ypač po Černobylio katastrofos, statybos buvo sustabdytos ir elektrinė tuomet nebuvo pastatyta.

Europos Sąjungoje atominės elektrinės pagamina trečdalį energijos, o branduoliniai reaktoriai stovi 15 iš 28 ES šalių. Daugiausia jų turi Prancūzija, gaunanti iš jų net 75 procentai energijos. Lenkijoje 2030 metais iš atominių elektrinių planuojama gauti 19 procentų energijos.

Parengė
Eugenija Grižibauskienė

Černobyliečiai tęsia veiklą

Nedidelėje rajono černobylių būstinėje dalyvavusieji draugijos pirmininko rinkimuose balsavo vieningai

Černobylių draugijos susirinkime vietoje šviesios atminties Juozo Dolombauskio pirmininku išrinktas Vladislavas Šurna.

Rajono černobylių būstinėje susirinkusiems černobyliams ir jų šeimų atstovams draugijos pirmininko pavaduotojas Vladislavas Šurna priminė netektis.

Černobylių gretos kasmet retėja. V. Šurnos teigimu, blogėja ir katastrofos pasekmės likvidavusiųjų sveikata.

Nuo draugijos įsikūrimo Amžinybė priglaudė Rimantą Kudulį, Povilą Žiūrą, Alvydą Rakauską, Vladą Strumilą, Algirdą Šimaitį, Eugenijų Vareiką ir draugijos vadovą Juozą Dolombauską.

Tylomis žvelgiantys į tragedijos paženklintuosius išgirdo ir linksmesnių černobylių draugijos veiklos momentų. Tai ir išvykos į Molėtų observatoriją, ir kopimas į Laimės žiburį Anykščiuose... Laukiami ir černobylių sąskrydžiai, atitolinantys negandas ir stiprinantys draugystę.

Draugijos pirmininko pavaduotojo V. Šurnos įsitikinimu, susitelkimas draugijoje padeda lengviau išspręsti ir iškilusius sunkumus. Rengiami projektai, glaudžiai bendradarbiaujama su kitų rajonų černobyliais.

Gėlių puokštė draugijos pirmininku išrinktam Vladislavui Šurnai, kuris laisvalaikį mėgsta fotografuoti ir meistriškai skaptuoti medį. Autorės nuotr.

Prisimindami tai, kas nuveikta, černobyličiai nenuleido rankų, rinkdami naują draugijos vadovą. Vienbalsiai pritarta, kad rajono černobylius tolesnei veiklai telks linkuvius Vladislavas Šurna.

Jo iniciatyvas palaikys pavaduotoja Nijolė Merkelienė, finansininkė Janina Dolombauskienė, sekretorė Vida Šurnienė ir kiti bendraminčiai. Išrinkta revizijos komisija.

N. Nilytė

Gydymas šalčiu: žaizdos ir slauga

Elena Džervienė ir
Juožas Prušinskas,
Navikų profilaktikos centras
„Apgamas“

I. Pirmasis etapas – kriodestrukcijos (KD) operacija ir slauga

Paciento paruošimas operacijai

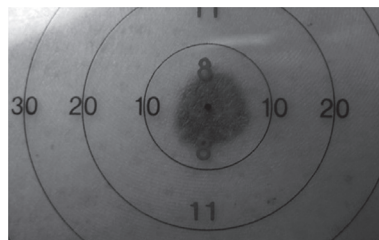
Prieš procedūrą pacientas turi būti informuojamas apie jos eigą, naudojamas priemonės, kiek užtruks procedūra, kiek laiko gis žaizdelė ir panašiai. Tačiau svarbiausia yra informuoti pacientą, kokius jautimus jis jaus procedūros metu, kokio intensyvumo bus skausmas. Nes dauguma pacientų labiausiai bijo būtent skausmo procedūros metu.

Svarbu yra nuraminti pacientą, kad procedūros metu jis nesijaudintų ir jaustųsi ramus. Tuo labiau kad didelei baimei atsirasti nėra pagrindo, nes procedūra mažai skausminga arba visiškai neskausminga ir yra greita.

Pacientas turi apnuoginti operacijos vietą, patogiai atsigulti. Operacijos vieta specialiai neruošiama: netepami jokie dezinfektantai ar kitos priemonės. Nereikalingi ir lokalūs anestetikai, kadangi pats šaltis veikia nuskausminančiai.

Procedūros atlikimas

KD procedūra yra nesudėtinga. Šią procedūrą gali atlikti kompetentingas slaugytojas, turintis pakankamai žinių bei patirties šioje srityje ir prižiūrimas gydytojo. Darbo eiga tokia: nustatomas odoje esančio naikinamo darinio dydis, plotis, aukštis, galima infiltracija, gretutinių organų jautrumas šalčio procedūrai ir t. t. (nustato gydytojas).

Darinio dydžio nustatymas:

- pagal tai parenkamas tinkamas savo forma, storiu, darbinio paviršiaus forma kriozondo antgalis;
- parinktas antgalis užsukamas ant kriozondo koto;
- pasiruošiamas indas su skystu azotu;
- kriozondas pamerkiamas į skystą azotą;
- palaukiama, kol pakankamai atšals (nustoja audringai „burbuliuoti“);

- kriozondas ištraukiamas iš skysto azoto, nukratomas toliau nuo paciento, kad būtų pašalintas skysto azoto perteklius ir kad užtiškęs nenudegintų paciento ar slaugytojo;
- atšaldytas kriozondas dedamas ant naikinamo darinio ir laikomas lengvai spaudžiant (spaudimo jėga priklauso nuo darinio konsistencijos, anatominės vietos ir antgalio storio).

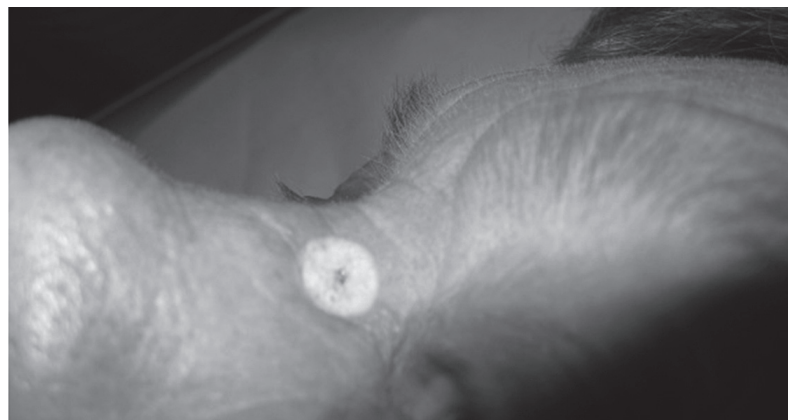
Kriozondo uždėjimas

- nuėmus kriozondą, palaukiama, kol šaldymo vieta atšils (išnyksta sušalęs baltas šerkšnas), pacientas informuojamas, kad stiprės nemalonūs jautimai, tačiau netrukus vėl pradės slopti, lėtas atšilimas svarbus efektyviam darinio sunaikinimui.

Procedūros metu slaugytojas turi nuolat teirautis, kaip jaučiasi pacientas: ar jam neskauda, ar patogu gulėti. Slaugytojas turi objektyviai stebėti paciento veido išraišką, veido spalvą, esant reikalui čiuopti pulsą. Stebėti bendrą paciento būklę.

Jei KD procedūrą atlieka gydytojas, tuomet slaugytojas yra gydytojo asistentas ir atlieka šiuos veiksmus:

- parenka kriozondo antgalį pagal naikinamo darinio dydį;
- užsuka jį ant kriozondo koto;
- paruošia indą su skystu azotu;
- pamerkia kriozondą į skystą azotą;

Kriozondo nuėmimas

Praėjus kelioms sekundėms po kriozondo nuėmimo

- kriozondas dedamas tiek kartų, kiek nurodo gydytojas (nuo 1 iki 5 kartų, priklauso nuo darinio standumo ir planuojamo šaldymo gylio);
- baigus procedūrą, žaizda užklijuojama lengvu, orą praleidžiančiu tvarsčiu;
- sutvarkoma darbo vieta.

- informuoja gydytoją, kai kriozondas atšala;
- stebi pacientą procedūros metu, nuolat teiraujasi, ar jam neskauda, ar patogu, kokius nemalonus jautimus jaučia ir panašiai;
- nuramina pacientą;
- užklijuoja žaizdą leng-

vu, orą praleidžiančiu tvarsčiu;

- sutvarko darbo vietą.

Paciento mokymas

Po KD pacientui suteikiama informacija apie jo žaizdą ir gijimą. Slaugytojas turi pasirūpinti, kad pacientas suprastų ir įsisavintų visą jam suteikiamą informaciją, kadangi prižiūrėdamas savo žaizdą jis taip pat dalyvauja slaugos procese. Tai nėra vien medikų atsakomybė. Kadangi nuo paciento noro, motyvacijos ir pastangų labai priklauso žaizdos gijimas ir kosmetinis efektas jai užgijus.

Informacija pacientui gali būti suteikiama žodžiu arba spausdinta: lankstinukai, brošiūros ir panašiai. Duodant spausdintą šaltinį, visgi rekomenduojama trumpai paaiškinti jame surašytas pagrindines mintis, taip pat pateikti šaltinio santrumpą. Informavus pacientą, būtina patikrinti, ar jis suprato jam suteiktą informaciją. Kadangi yra atlikta tyrimų, kurių metu paaiškėjo, jog suteikta žodinė informacija dažnai lieka nesuprasta arba pacientas ją supranta ne visiškai teisingai, tai yra savaip.

Pacientas informuojamas apie tai, kad:

- nemalonūs jautimai, dilgčiojimas ir skausmas po kelių valandų praeis;
- tvarstį ant žaizdos reiktų palaikyti keletą dienų, kadangi taip žaizda apsaugoma nuo mechaninio dirginimo ir netyčinio pažeidimo;
- žaizdos vietoje negalima tepti jokių tepalų, barstyti miltelių ir kitų priemonių. Žaizda paliekama ramiai, jos neliečiant;
- apytiksliai po 12 valandų susidarys pūslelė;
- pūslelę būtina itin kruopščiai ir atsargiai saugoti, idant ji nepratrūktų. Geriausia ją švelniai užklijuoti gerai orą praleidžiančiu tvarsčiu;
- žaizdelę galima šlapinti. Praustis reikia su tvarsčiu, o nusiprausęs atsargiai jį pakeisti sausu, kad nebūtų pažeista pūslelė.

antras apsilankymas įstaigoje, kurioje buvo atlikta KD reikalinga tam, kad būtų profesionaliai pašalintas šašas;

- po šašo pašalinimo žaizdelė gis antriniu būdu ir tam reikės reguliariai keisti tvarsčius keletą dienų;
- jokių papildomų priemonių tepti ar barstyti ant žaizdos nereikia;
- jei kyla nerimas, ar žaizda gyja teisingai, rekomenduojama kreiptis į gydytoją ar slaugytoją.

II. Antrasis etapas – pūslelės stadija ir slauga

Odos reakcija į ypač žemą temperatūrą pasireiškia odos paviršiuje susiformuojančia pūslele. Pūslelės turinys gali būti skirtingas: serozinis ar hemoraginis. Tai labai svarbi stadija, kadangi pacientas turi būti aiškiai informuotas, kaip elgtis šios stadijos metu. Pūslelė susidaro praėjus maždaug 12–24 valandoms po procedūros ir laikosi maždaug apie savaitę – kol subliūkšta. Šiuo laikotarpiu pacientas mokomas elgtis itin atsargiai tam, kad nepradurtų pūslelės. Geriausias kosmetinis efektas gaunamas tada, kada pūslelės vientisumas nepažeidžiamas, leidžiama jai natūraliai subliūkti ir naujiems odos sluoksniams palengva atsinaujinti po pūslele. Taip išvengiama infekcijos pavojaus ir gaunamas optimaliausias kosmetinis efektas. Pūslelės dydis ir subliūškimo laikas priklauso nuo jos dydžio, lokalizacijos, individualių organizmo savybių. Todėl slaugytojas turi kruopščiai išaiškinti pūslelės saugojimo svarbą pacientui ir patikrinti, ar pacientas gerai suprato suteiktą informaciją. Toks žaizdos gijimo būdas yra geriausias, kadangi pati žaizda gyja steriliomis sąlygomis, apsupta savų audinių.

Siekiant nepažeisti pūslelės vientisumo (nenutrinti gulint, miegant, trinantis drabužiams), rekomenduojame švelniai užklijuoti gerai orą praleidžiančiu tvarsčiu. Pasak Lietuvos žaizdų gydymo asociacijos prezidento, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų Plastinės ir rekonstrukcinės chirurgijos klinikos vadovo prof. Ryčio Rimdeikos, tvarsčių negalima keisti per dažnai. Kadangi taip traumuojama žaizda ir trukdomas jos gijimas. Todėl pacientui rekomenduojame tvarstį pasikeisti po 3–4 dienų.

Serozinė pūslelė su plaukais

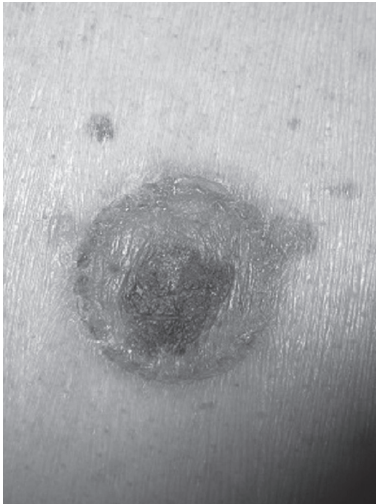
Serozinė pūslė

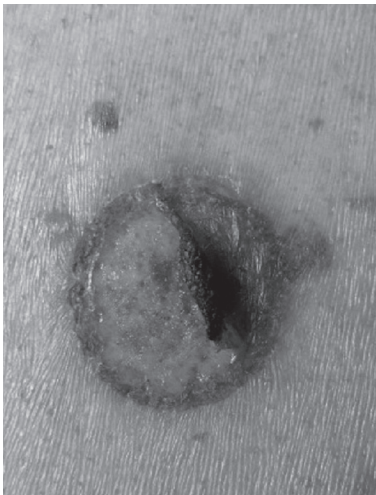
Hemoraginė pūslė

III. Trečias etapas – šašo pašalinimas ir slauga

Atlikus KD procedūrą, pacientas keliauja namo. Jis yra informuojamas, kad pakartotinai turi ateiti tuomet, kai pūslė subliūkšta. Tai yra labai individualu ir priklauso nuo paciento, užšaldymo plo- to ir lokalizacijos. Subliūškus pūslei susidaro šašas ir nekrozavusių audinių žiedas aplink žaizdos kraštus. Jį reikia pašalinti, kadangi trukdo gijimui. Apžiūrėjus gydytojui, šašą pašalina slaugytoja. Šašo pašalinimas yra atsakingas momentas, todėl rekomenduojama, kad tai atliktų specialistas, o ne pats pacientas.

Subliūškusi pūslėlė (šašas)

Šašo pašalinimas

Šašas šalinamas marliniu tamponu švelniai nuvalant nekrozavusias mases nuo žaizdos. Jei šašas labai sudžiūvęs, tuomet galima pasi- naudoti pincetu. Tačiau pašali- nimas turi būti itin kruopš- tus ir švelnus, negalima su- kelti kraujavimo. Nekrozinės masės turi lengvai atsiskirti nuo žaizdos. Jei to nepavyks- ta padaryti, galima šašą šiek tiek atmirkyti uždėjus marlės tamponą, suvilgytą steriliu fi- ziologiniu skysčiu. Svarbu ne- pamiršti pašalinti negyvų au- dinių „žiedo“ aplink žaizdos kraštus, kadangi jis trukdo susidaryti naujam epiteliumi. Jeigu darinyje buvo įaugę plaukai, tuomet subliuškus šašui plaukai turi būti pašali- nami pincetu lėtai išraunant. Lėtai išrauti plauką reikia tam, kad jis būtų pašalintas visas su šaknele.

IV. Ketvirtas etapas – žaizdos gijimas antriniu būdu ir slauga

Pašalinus šašą, lieka „atvi- ra“ žaizdelė. Ji yra drėgna dėl audinių skysčio joje. Drėgmės pertekliui sugerti reikia naudoti sausinančius tvarščius arba sausinančias medžiagas. Bet tik tol, kol žaizdelė šlapiuoja. Kokias medžiagas naudoti, paskiria gydytojas. Žaizda užklijuoja- ma gerai orą praleidžiančiu ir drėgmę sugeriančiu tvarščiu. Prof. R. Rimdeikos teigimu, netinkama žaizdos priežiūra laikoma tada, kai žaizda ne- tvarstoma.

Daugumą žaizdų reikia tvarstyti – tai auksinis standar- tas.

Pacientas pamokomas, kaip prižiūrėti savo žaizdą:

- Pirmą kartą tvarstį pa- keisti po 3–4 dienų.
- Per dažnas tvarščio kei- timas traumuoja žaizdą ir trukdo jai gyti. Geriau suteikti jai ramybę.
- Dažnas tvarstymas ne- pagreitina žaizdos gijimo. Kad žaizda gytų normaliai, ji turi būti tvarstoma kas 3–4 dienos. Tvarstis pakeičiamas sausu ir steriliu, pridodant į jį ar aplink žaizdą priemonių, kurios pagerina vandens bei deguonies apykaitą žai- zdoje.
- Stebėti, kaip gausiai iš žaizdelės skiriasi audinių skystis. Jei tvarstis permirkęs, nedelsiant jį pakeisti nauju.
- Nepatartina žaizdų prie- žiūrai naudoti įvairių riebali- nių ir antibiotikų tepalų, pu- tų ar vitaminizuotų kremų, pavyzdžiui, šaltalankių alie- jaus ir panašių. Visos šios priemonės neretai sukelia įvairias komplikacijas ir jokių būdu nepagerina žaizdos gi- jimo.

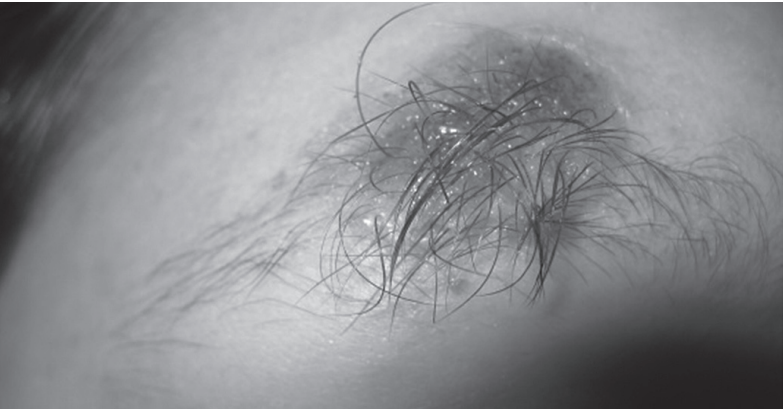
Pigmentinis apgamas, arba naevus pigmentosus

Nuėmus kriozondą

Subliūškusi pūslė (šašas)

Po šašo pašalinimo

Praėjus 11 dienų po procedūros (plaukai pašalinti)

Praėjus 28 dienoms po procedūros

- Žaizdos gijimui skatinti ar norimam poveikiui gauti reikėtų naudoti vandenyje tir- pias medžiagas, emulsijas, losjonus, kremus, vadina- muosius hidrofilinius antisepti- nius preparatus.
- Nesijaudinti jei iš žai- dos skiriasi skaidrus, gelsvas, lipnus, tąsus skystis, o žai- dos kraštai šiek tiek paraudę.
- Kreiptis į gydymo įstai- gą nedelsiant, jei: iš žaizdos skiriasi drums- tas, gelsvas, nemalonaus kva- po lipnus skystis; žaizdos kraštai smarkiai paraudę ir labai skausmingi; žaizdos vietoje jaučiamas karštis, tvinkčiojimas ar paki- lo bendra kūno temperatūra. Tai gali būti ženklas, kad į žaizdą pateko infekcija.

Labai svarbu gerai išaiškin- ti pacientams šiuos reiškinius, kadangi jie dažnai jaudinasi ir nerimauja, ar žaizda gerai gy- ja. Labai dažnai jiems kyla įta- rimų, kad vyksta kažkas ne taip.

Kuomet žaizdelė nustoja šlapiuoti – o tai įvyksta pra-ėjus maždaug 1–10 dienų po KD – pacientas pamokomas, kad tuomet reikia žaizdelės vietą pradėti tepti minkšti- nančiomis medžiagomis (kre- mais). Tai daroma dėl to, kad suminkštėtų audiniai ir leis- tų lengvai atsinaujinti nau- jiems audiniams. Minkštinan- čių medžiagų naudojimas skatina optimalesnį kosmeti- nį efektą.

KD metodo privalumai pacientui:

1. Trumpas operacijos laikas.
2. Minimali chirurginė ir anestezinė trauma (mi- nimali intervencija).
3. Operacija be kraujavi- mo.
4. Operacija be skalpelio.
5. Operacija be rando su- siformavimo (randas gali susiformuoti tik šaldant ypač didelius ir gilius navikus).
6. Metastazavimo opera- cijos metu prevencija, kadangi čia nėra pjū- vio.
7. Beveik nėra chirurginių komplikacijų.
8. Didelė naikintinių dari- nių įvairovė.
9. Ambulatorinė operaci- ja.
10. Nedidelė kaina.
11. Nereikalinga anestezi- ja, kadangi šaltis pats funkcionuoja kaip anes- tetikas.
12. Greitas ir techniškai ne- sudėtingas navikų pa- šalinimas.

Černobylio atominės elektrinės avarijos 28-ųjų metinių paminėjimas

Černobylicių minėjimo atidarymas

Požiečiai sveikina černobylicius

Pagerbiami mirusieji

Laikas nuplauna ašaras, skausmą, laikas atplukdo naujus džiaugsmus, atradimus, deja, ir netektis. Šiomet, balandžio 26 dieną, minėjome Černobylio katastrofos 28-ąsias metines. LJČ Raseinių komitetas susikvietė savo ir kitų rajonų černobylicius su šeimomis prisiminti tas dienas, pagerbti mirusius draugus – vien Raseinių rajone netekome 18 vyrų. Visada draugaujame su Pakruojo, Kelmės, Joniškio, Klaipėdos černoby-

liciais, o šiomet atvyko ir Mažeikių vyrai. Esame dėkingi Požiečių bendruomenei, sveikintai priėmusiai renovuotose bendruomenės namuose. Dėkojame bendruomenės pirmininkei Albinai Kaupienei, Povilui, Karoliui, Viktorijai, Jolitai, Požiečių ansambliui ir kapelai. Ačiū visiems, kurie buvo kartu su mumis. Linkime sveikatos, optimizmo ir sėkmės darbuose.

Raimonda Kreimerienė
LJČ Raseinių r. komitetas

Išvyka į Molėtus

Bendra raseiniečių nuotrauka muziejaus teritorijoje

Raseinių černobyliciai lankėsi Molėtų etnokosmologijos muziejuje.

Raseinių skyriaus pirmininkė Jovita Vaškevičienė dar rudenį parašė projektą Raseinių rajono savivaldybės socialinės paramos skyriui ir černobyliciams buvo skirta kukli piniginė parama. Kaip sako liaudies išmintis: ruošk roges žiemą, o vasarą – ratus.

Taigi birželio 14 dieną, po visų pavasario darbų, gausus Raseinių černobylicių būrys su šeimomis išvyko į Molė-

tus. Tikrai buvome nustebinti gigantiško observatorijos bokšto, įdomios Etnokosmologijos muziejaus ekspонатų kolekcijos, nepakartojamos gamtos ir žmogaus rankų sukurto aplinkos. Bet labiausiai sužavėjo prof. Gunaro Kaka-ro gido Kristijono įdomiai, įtaigiai ir suprantamai pateikti moksliniai teiginiai apie visatą, Žemės planetą ir jos žmones. Trys valandos prabėgo greitai, o minčių ir pamąstymų, ko gero, suteikė visam gyvenimui. Grįždami namo,

sustojome prie Siesarties upelio papietauti, pasveikinome varduvininkus Antanus ir Vidus lauko gėlėmis, aptarėme kitas išvykas bei susibūrimus ir visi patenkinti pasiekėme namus.

Linkime ir jums, bičiuliai, aplankyti šį unikalų, vienintelį tokį muziejų pasaulyje ir patirti žmogaus ir gamtos vienvienę, kosmoso begalybę ir Molėtų krašto ežerų aurą.

Raimonda Kreimerienė
LJČ Raseinių rajono komitetas

Černobylietis

Redaktorius – Kęstutis KAZLAUSKAS
Redakcijos adresas: Gegužės g. 5, Prienai, LT-59127
Telefonas +370 670 14033, tel./faksas: +370 684 94470
El.paštas – chernobyl.prienai@gmail.com

Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su laiškų autorių nuomone.

SL 181 / ISSN 1648-9128
Rinko ir maketavo Kęstučio Kazlausko leidybinės-prekybinės įmonės leidykla
Spausdino UAB „Ignalinos spaustuvė“,
Laisvės g. 71, LT-30122, Ignalina
Tiražas 500 egz.